OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO

Lainvalmisteluosasto
Yksityisoikeuden yksikkö
Laura Määttänen

20.11.2018

Eduskunnan lakivaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS LAEIKSI AVIOLIITTOLAIN 4 JA 109 §:N MUUTTAMISESTA SEKÄ LAPSEN HUOLLOSTA JA TAPAAMISOIKEUDESTA ANNETUN LAIN 3 §:N MUUTTAMISESTA

(HE 211/2018 vp)

1. Esitetyt muutokset

   Esityksessä ehdotetaan, että alaikäisten avioliitot mahdollistavasta poikkeuslupamenettelystä luovutaan. Tämä tehdään kumoamalla avioliittolain (234/1929) 4 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan oikeusministeriö voi erityisestä syystä myöntää alle 18-vuotiaalle luvan avioitua. Muutos vastaa asiallisesti edustaja Tuppuraisen lakialoitteessaan (LA 8/2015 vp) ehdottamaa.

   Samalla ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteiset seurannaismuutokset avioliittolakiin ja lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin (361/1983; *lapsenhuoltolaki*). Suomen viranomaisen toimivaltaa koskevan avioliittolain 109 §:stä poistetaan viittaus 4 §:ään ja selvyyden vuoksi myös jo aikaisemmin lailla 23/2012 kumottuun 8 §:ään. Lapsenhuoltolain 3 §:n 2 momentista puolestaan poistetaan virke, joka koskee huollon päättymistä, kun alaikäinen menee avioliittoon.

   Esitys ei vaikuta jo solmittujen avioliittojen pätevyyteen.

2. Esityksen valmistelu

   Esitys perustuu oikeusministeriössä laadittuun arviomuistioon (Alaikäisavioliittojen sääntelytarve; OM Selvityksiä ja ohjeita 21/2018) ja siitä saatuun lausuntopalautteeseen. Lausuntopalaute löytyy osoitteesta lausuntopalvelu.fi.

3. Vaikutukset

   Poikkeuslupamenettelystä luopumisen seurauksena alaikäiset eivät enää voi avioitua Suomessa, mitä voidaan lähtökohtaisesti pitää lapsen edun mukaisena. Esityksellä edistetään myös sukupuolten välistä tasa-arvoa, koska alaikäisinä avioituvat ovat tyypillisesti olleet tyttöjä.

Esityksestä voi aiheutua kielteisiä vaikutuksia muutamille, lähinnä tiiviisiin uskonnollisiin yhteisöihin kuuluville, seurusteleville alaikäisille. Erityisesti raskaustilanteessa alaikäinen pariskunta voi joutua yhteisönsä paheksunnan kohteeksi, kun avioituminen ei ole mahdollista.